

NGÀY THỂ THAO VIỆT NAM BẮT NGUỒN TỪ NHỮNG SỰ KIỆN LỊCH SỬ QUYẾT ĐỊNH SỰ HÌNH THÀNH NỀN THỂ DỤC THỂ THAO CÁCH MẠNG

Trương Quốc Uyên*

Hội đồng Bộ trưởng Nước cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam Ngày 29 tháng 1 năm 1991 ban hành quyết định số 25/CT về việc lấy ngày 27/3 hàng năm làm “Ngày thể thao Việt Nam”. Ngày này bắt nguồn từ những sự kiện lịch sử có ý nghĩa quyết định sự hình thành nền thể dục thể thao (TDTT) cách mạng của nước Việt Nam mới.

Cuộc cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công, Nước Việt Nam dân chủ cộng hòa ra đời, chế độ mới được kiến tạo. Ngay sau đó Chính phủ Lâm thời đứng đầu là Chủ tịch Hồ Chí Minh lãnh đạo quốc dân thực thi những nhiệm vụ quan trọng như chống thù trong giặc ngoài, chống giặc đói giặc dốt, đẩy mạnh tăng gia sản xuất, gây đời sống mới. Để thực hiện thắng lợi những nhiệm vụ ấy, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh cần phải có một trong những nhân tố quan trọng là sức khỏe của nhân dân gồm cả tinh thần và thể chất. Nhưng thời kỳ đó sức khỏe của nhân dân ta “yếu ớt”, thấp kém do chế độ cũ từ trước Cách mạng Tháng Tám năm 1945 gây nên. Đứng trước tình hình đất nước và nhiệm vụ của cách mạng với sức khỏe nhân dân ta như vậy, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khởi xướng sự nghiệp TDTT Cách mạng nhằm góp phần quan trọng khôi phục và tăng cường sức khỏe cho toàn thể đồng bào.

Sự nghiệp TDTT Cách mạng bắt đầu từ sự thiết lập cơ quan TDTT Trung ương của chế độ mới. Đầu năm 1941 thực dân Pháp cho thành lập ở nước ta “Tổng cuộc Thể thao Thanh niên” và phát động phong trào “khỏe để phụng sự”, tức là phong trào “thanh niên thể thao” nhằm phục vụ cho nền thống trị của thực dân Pháp ngăn chặn cao trào cách mạng ở nước ta. Tổ chức này cùng với phong trào “Khỏe để phụng sự” bị tan rã hoàn toàn trước cuộc Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công. Vào một ngày giữa tháng 12 năm 1945, Chủ tịch Hồ Chí

Minh đã trực tiếp giao nhiệm vụ cho ông Dương Đức Hiền - Bộ trưởng Bộ Thanh niên trong Chính phủ Lâm thời chuẩn bị nhân sự thành lập Nha Thể dục Trung ương nằm trong Bộ Thanh niên để gây dựng “nền Thể dục quốc dân” vì dân vì nước. Sau khi hoàn thành về cơ bản bộ khung và nhân sự của Nha Thể dục Trung ương. Ông Bộ trưởng Bộ Thanh niên lên báo cáo với Chủ tịch Hồ Chí Minh và xin ý kiến chỉ đạo của Người. Ngày 30 tháng Giêng năm 1946, Chủ tịch Hồ Chí Minh ký Sắc lệnh số 14 thành lập Nha Thể dục Trung ương trong Bộ Thanh niên. Sắc lệnh này chỉ ra rằng: “Xét vấn đề thể dục rất cần thiết để tăng bổ sức khỏe quốc dân và cải tạo nòi giống Việt Nam”, “nay thiết lập lại Bộ Thanh niên Nha Thể dục Trung ương, nhiệm vụ là liên lạc mật thiết với Bộ y tế và Bộ Quốc gia Giáo dục để nghiên cứu phương pháp và thực hành thể dục trong toàn quốc”. Ông Dương Đức Hiền Bộ trưởng Bộ Thanh niên trực tiếp phụ trách Nha Thể dục Trung ương.

Cùng ngày Sắc lệnh số 14 được ban hành, Bộ Thanh niên ra Nghị định số 13 - TN đề ra nhiệm vụ: “Gây trong nước một phong trào ham thích thể dục, tăng bổ sức khỏe đại chúng, cải tạo nòi giống bằng cách thực hành một chương trình thể dục riêng và phương pháp thể dục Việt nam áp dụng theo hoàn cảnh kinh tế, xã hội” với việc “tuyên truyền, cổ động để gây phong trào thể dục sâu rộng”.

Thực hiện các nhiệm vụ được đề ra trong sắc lệnh số 14 và Nghị định số 13 - TN, Nha Thể

*Nhà nghiên cứu, Trường Đại học TDTT Bắc Ninh

dục Trung ương đã khẩn trương làm được những việc như: Thành lập Trường Cán bộ Thể dục Việt Nam vào cuối tháng 2 năm 1946, đến cuối tháng 3 năm 1946 đào tạo bồi dưỡng cấp tốc được hàng trăm cán bộ, giáo viên, huấn luyện viên, hướng dẫn viên cho các ngành, các tỉnh, thành phố; soạn những bài tập thể dục phù hợp với các đối tượng nam, nữ; tuyên truyền vận động gây dựng phong trào “*phổ thông thể dục*”; tổ chức được một số cuộc thi đấu thể thao ở các tỉnh, thành phố lớn.

Với những kết quả của các hoạt động có ý nghĩa như vậy thể hiện vai trò và tính năng động, tích cực của Nha thể dục Trung ương với sứ mệnh thực thi sự nghiệp TDTT Cách mạng. Nha Thể dục Trung ương trong Bộ Thanh niên được hình thành bởi Sắc lệnh số 14 ngày 30 tháng 1 năm 1946 do Chủ tịch Hồ Chí Minh ký đã được ghi vào lịch sử TDTT Việt Nam một cách trân trọng. Tuy vậy, Nhà nước không quyết định ngày 30 tháng 1 mà lại quyết định lấy ngày 27 tháng 3 hàng năm làm “*Ngày thể thao Việt Nam*”. Những sự kiện lịch sử trình bày sau đây minh chứng cho sự quyết định của Nhà nước lấy ngày 27/3 hàng năm làm “*Ngày thể thao Việt Nam*” là hoàn toàn đúng đắn.

Ngày 27 tháng 3 năm 1946 trên tờ báo Cứu quốc đăng bài “Sức khỏe và thể dục” của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Những sự kiện lịch sử đã minh chứng rằng, Tư tưởng Hồ Chí Minh trong bài báo “*Sức khỏe và thể dục*” này có giá trị định hướng và chỉ đạo

sự hình thành nền TDTT Cách mạng và không ngừng động viên, cổ vũ đồng bào ta tích cực tập luyện thể dục nhằm gìn giữ, tăng cường sức khỏe vì nhà vì nước, vì giống nòi Việt Nam.

Mở đầu bài báo “*Sức khỏe và thể dục*” Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu lên vấn đề về vai trò của sức khỏe con người, sức khỏe nhân dân trong mọi hoạt động: “*Giữ gìn dân chủ, xây dựng nước nhà, gây đời sống mới, việc gì cũng cần có sức khỏe mới làm thành công*”. Sức khỏe có vai trò to lớn như vậy nên sức khỏe của mỗi con người, của toàn dân, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh có sự ảnh hưởng lớn đến vận mệnh của đất nước: “*Mỗi một người dân yếu ớt, tức là cả nước yếu ớt, mỗi một người dân mạnh khỏe, tức là cả nước mạnh khỏe*”. Từ đó Người động viên, khuyến bảo toàn thể đồng bào ta với tinh thần yêu nước, yêu giống nòi: “*Vậy nên luyện tập thể dục, bồi bổ sức khỏe là bổn phận của mỗi người dân yêu nước*”. Đồng thời quan điểm này còn bao hàm ý nghĩa về việc tập luyện thể dục thường xuyên là một biện pháp tích cực “*bồi bổ sức khỏe*” con người, cơ thể vận động đều đặn dẫn tới: “*Khi huyết lưu thông, tinh thần đầy đủ. Như vậy là sức khỏe*”. Rèn luyện sức khỏe bằng những hình thức đơn giản như bài thể dục tay không, đi bộ, chạy... Theo Người: “*Việc đó không khó khăn, tốn kém gì, gái trai, già trẻ ai cũng nên làm và ai cũng làm được*”.

Cuối bài báo “*Sức khỏe và thể dục*”, Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu lên quan điểm có giá trị như một chân lý đối với sự hưng thịnh của đất nước: “*Dân cường thì quốc thịnh*”, Người

LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN THỂ DỤC THỂ THAO

động viên toàn dân Việt Nam: “*Tôi mong đồng bào ta ai cũng gắng tập thể dục*” và nêu gương sáng cho đồng bào ta noi theo “*Tự tôi ngày nào tôi cũng tập*”.

Bài báo “*Sức khỏe và thể dục*” của Chủ tịch Hồ Chí Minh có giá trị lịch sử đối với sự hình thành nền TDTT cách mạng năm 1946. Tư tưởng Hồ Chí Minh trong bài báo này đã định hướng, chỉ đạo Ngành TDTT khởi xướng các hoạt động kiến tạo nền TDTT mang bản chất cách mạng vì dân vì nước.

Ngày 27 tháng 3 năm 1946 Nha thanh niên và Thể dục được thành lập theo Sắc lệnh số 38 do Chủ tịch Hồ Chí Minh ký.

Những tháng đầu năm 1946, Nhà nước Việt Nam mới trong tình hình “*ngàn cân treo sợi tóc*” bởi thù trong giặc ngoài đe dọa. Đứng trước tình hình như vậy, Quốc hội của Nước Việt Nam dân chủ cộng hòa họp vào ngày 2 tháng 3 năm 1946 quyết định thành lập Chính phủ liên hiệp kháng chiến, từ 14 bộ chỉ còn 10 bộ, không có Bộ Thanh niên. Các cơ quan Thanh niên và Thể dục Trung ương được chuyển sang Bộ Quốc gia Giáo dục. Hồ Chí Minh được bầu làm Chủ tịch Chính phủ Liên hiệp kháng chiến.

Sắc lệnh số 38 ngày 17 tháng 3 năm 1946 của Chính phủ do Chủ tịch Hồ Chí Minh ký, ghi rằng: “*Thiết lập trong Bộ Quốc gia Giáo dục một Nha Thanh niên và Thể dục gồm có một Phòng Thanh niên Trung ương và một Phòng Thể dục Trung ương*”. Nguyên Bộ trưởng Bộ Thanh niên Dương Đức Hiền được bổ nhiệm làm Tổng Giám đốc Nha Thanh niên và Thể dục. Ông Huỳnh Văn Tiêng, Tổng Ủy viên Thanh niên phụ trách Phòng Thanh niên Trung ương. Ông Hà Đức Toàn, Nguyên Giám đốc Nha Thể dục Trung ương được cử giữ chức Tổng Ủy viên Thể dục phụ trách Phòng Thể dục Trung ương. Như vậy trong hoạt động TDTT, Phòng Thể dục Trung ương và Phòng Thanh niên Trung ương có sự quan hệ mật thiết với nhau. Phòng Thể dục Trung ương tiếp tục thực hiện các nhiệm vụ của Nha Thể dục Trung ương và đề ra những nhiệm vụ mới cần thiết trong bối cảnh mới của đất nước. Các ngành TDTT và Thanh niên từ Trung ương đến cơ sở được xác lập với những nhiệm vụ có sự ảnh hưởng lẫn

** , Huy Khôi là cố giám đốc Sở TDTT Hà Nội*

nhau, tạo điều kiện cho nhau để hoàn thành nhiệm vụ một cách tốt đẹp.

Ngày 27 tháng 3 năm 1946 cuộc họp có giá trị lịch sử của Nha Thanh niên và Thể dục

Chiều ngày 27 tháng 3 năm 1946, Nha Thanh niên và Thể dục trong Bộ Quốc gia Giáo dục tiến hành họp dưới sự điều khiển của ông Dương Đức Hiền, Tổng Giám đốc Nha, đã quán triệt cơ cấu tổ chức mới. Toàn bộ nhân sự của Bộ Thanh niên trong đó có Nha Thể dục Trung ương trở thành nhân sự của phòng Thanh niên Trung ương và phòng Thể dục Trung ương. Đặc biệt cuộc họp này của Nha Thanh niên và Thể dục đã quán triệt Tư tưởng Hồ Chí Minh trong bài báo “*Sức khỏe và thể dục*” vừa đăng trên báo Cứu quốc sáng ngày 27/3/1946. Từ sự quán triệt Tư tưởng của Người trong bài báo này, Nha Thanh niên và Thể dục đã đề ra nhiều nhiệm vụ quan trọng về các hoạt động Thanh niên và hoạt động TDTT trình lên Bộ trưởng Bộ Quốc gia Giáo dục để ban hành nghị định và chỉ đạo thực hiện. Đặc biệt trong cuộc họp này Nha Thanh niên và Thể dục quyết định tổ chức “*Ngày thanh niên vận động*” và phát động phong trào “*khỏe vì nước*” với sáng tác bài hát “*Khỏe vì nước kiến thiết quốc gia*”. Nội dung bài hát phản ánh khái quát giá trị của Tư tưởng Hồ Chí Minh trong bài báo “*Sức khỏe và thể dục*”. Tác giả bài hát này; lời của Huy Khôi*, nhạc của Hùng Lân.

Ngày “*Thanh niên vận động*” diễn ra như sau: Chiều ngày 25 tháng 5 năm 1946 có trận giao hữu bóng đá giữa đội Vệ quốc quân và Đội Thanh niên Cứu quốc Hoàng Diệu trên sân vận động Hàng Đẫy, Hà Nội. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đến sân vận động xem, Ban tổ chức mời Người đá quả bóng danh dự, mở đầu cho trận giao hữu. Ngày 26 tháng 5 năm 1946, bắt đầu từ 5 giờ sáng, bầu trời Hà Nội lảng vảng những đám mây trắng sau một đêm hè lặng gió, phố phường bỗng nhiên tung bừng, rộn ràng hẳn lên khi cuộc diễu hành của các đơn vị tự vệ chiến đấu, thanh niên trong các trường học và các khu phố ở Hà Nội diễn ra rầm rộ trên hầu khắp các đường phố lớn của 5 cửa ô, vừa đi vừa hô khẩu hiệu “*Hồ Chủ tịch muôn năm!*”, “*Nhiệt liệt hưởng ứng Lời kêu gọi tập thể dục của Hồ Chủ tịch!*”, “*Khỏe để giữ vững non sông, khỏe để*

Phong trào rèn luyện thân thể theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh đã và đang được phát triển rộng khắp trên cả nước (Ảnh minh họa)

xây dựng nước nhà” và hát vang bài “*Khỏe vì nước kiến thiết quốc gia*”. Các đoàn diễu hành cuối cùng kéo về khu Đông Dương học xá (khu Trường Đại học Bách Khoa Hà Nội hiện nay). Trong cả ngày 26 tháng 5 năm 1946 diễn ra các hoạt động sôi nổi như cắm trại, thi đồng diễn bài thể dục phổ thông, thi văn nghệ.

Buổi tối ngày 26 tháng 5 năm 1946, “*Ngày Thanh niên vận động*” tiên hành lễ phát động phong trào “*Khỏe vì nước*”. Đúng 19 giờ 20 phút hàng nghìn người vô cùng phấn khởi được đón Chủ tịch Hồ Chí Minh đến dự lễ. Người tiến lên kỳ đài đứng trước máy phóng thanh nói: “*Hôm nay là Ngày Thanh niên vận động, Bác ước ao ngọn lửa hăng hái trong lòng thanh niên sẽ rực rỡ, bền bỉ mãi như ngọn lửa thiêng Bác sắp nhóm. Mọi người hăng hái, đoàn kết, xung phong*”. Vừa dứt lời, Người châm ngọn lửa thiêng tỏa sáng, phát động phong trào “*Khỏe vì nước*”. Ngay sau đó hàng trăm ngọn đuốc của các đơn vị, các đoàn lên kỳ đài châm ngọn lửa thiêng, nhanh chóng tỏa về các đường phố lớn của Thủ đô Hà Nội, vừa đi vừa hô khẩu hiệu và ca hát rộn ràng, cổ vũ cho phong trào “*Khỏe vì nước*”.

Chỉ hai tháng sau khi được phát động ở Thủ đô Hà Nội, phong trào “*Khỏe vì nước*” đã lan tỏa ra nhiều tỉnh, thành phố từ miền Bắc đến Nam Trung Bộ nước ta. Dân chúng nhất là thanh

niên ở thành thị và nông thôn, cán bộ, công nhân ở các cơ quan, xí nghiệp hưởng ứng phong trào “*Khỏe vì nước*” ngày càng đông đảo, học sinh và sinh viên trong các trường học và cán bộ chiến sĩ các lực lượng vũ trang ngày càng tích cực tham gia rèn luyện sức khỏe, lực lượng vận động viên ở các tỉnh, thành phố tăng cường rèn luyện thể lực, kỹ năng, ý chí sẵn sàng tham dự các giải thể thao.

Như vậy, phong trào “*Khỏe vì nước*” thực sự đã hình thành vào giữa năm 1946. Nội dung hoạt động của phong trào “*Khỏe vì nước*” thể hiện bản chất vì lợi ích của nhân dân của nước nhà. Phong trào “*Khỏe vì nước*” đảm bảo đầy đủ tiêu chí và ý nghĩa của một nền TDTT cách mạng chưa từng có trong lịch sử dân tộc Việt Nam.

Trên đây là những sự kiện lịch sử quan trọng diễn ra trong ngày 27 tháng 3 năm 1946, nhất là bài báo “*Sức khỏe và thể dục*” của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đã dẫn tới sự hình thành nền TDTT Cách mạng vì dân vì nước. Từ những sự kiện lịch sử quan trọng trong ngày 27 tháng 3 năm 1946 như vậy, Hội đồng Bộ trưởng nước CHXHCN Việt Nam đã ban hành Quyết định số 25/CT ngày 29 tháng 1 năm 1991, lấy ngày 27 tháng 3 hàng năm làm “*Ngày thể thao Việt Nam*”. Quyết định này hoàn toàn đúng đắn, rất có ý nghĩa cho sự nghiệp phát triển mạnh mẽ nền TDTT nước ta hiện nay và hướng tới tương lai.